

Nr 168.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1928 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Malmö asyls område m. m.
(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 20 mars 1928 dagtecknad proposition, nr 204, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att den Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga tomten nr IX i kvarteret nr 16 Rundelen i Malmö må, jämte därå uppförda byggnader, på i huvudsak av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden förordade villkor försäljas till nämnda stad;

dels ock vid bifall härtill medgiva, att den av departementschefen förordade ersättningen till staden för vård under viss tidsperiod av sinnessjuka inom lokaler, tillhörande Malmö asyls nuvarande kvinnoavdelning, må utgå från det ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, som kan varda av riksdagen uppfört i riksstaten från och med budgetåret 1928—1929.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Frågan om nedläggande av Malmö asyl har sedan lång tid tillbaka stått på dagordningen.

I skrivelse den 31 maj 1927 har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte besluta, att Malmö asyl skulle med 1927 års utgång nedläggas och icke vidare användas för sinnessjukvård, att asylens område skulle försäljas, samt att den vid försäljningen inflytande köpeskillingen skulle helt eller delvis användas till anordnande av en psykiatrisk klinik vid Lunds universitet.

Därjämte anhöll styrelsen om uppdrag att dels vidtaga erforderliga åtgärder för överflyttning av de å Malmö asyl vårdade sjuka till andra hospital och dels till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande den vid asylens anställda extra personalen.

Sedan därefter inom socialdepartementet underhandlingar upptagits med Malmö stad angående frågan om försäljning till staden av asylområdet jämte därå uppförda byggnader, hava stadsfullmäktige i Malmö vid sammanträde den 9 januari 1928 beslutat att under vissa villkor och förutsättningar bemyndiga drätselkammarens tredje avdelning att träffa avtal med kronan an-

gående förvärv för stadens räkning av asyfastigheten i Malmö med därå varande byggnader.

Innan departementschefen redogjort för nyss antydda villkor och förutsättningar, har departementschefen erinrat, att Kungl. Maj:t genom proposition, nr 246, till 1927 års riksdag föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar ingå avtal med Malmö stad rörande stadens övertagande av hela dess sinnessjukvård i huvudsaklig överensstämmelse med det vid statsrådsprotokollet över socialärenden den 22 april 1927 fogade förslaget därutinnan med vissa i nämnda statsrådsprotokoll angivna jämkningar, samt att riksdagen i skrivelse den 8 juni 1927, nr 267, lämnat Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet. Sedan nyssberörda jämkningar vidtagits, hade avtalet slutits.

Enligt detta avtal, som trätt i kraft den 1 januari 1928, har staden bland annat förbundit sig att beträffande där hemortsberättigade sinnessjuka dels övertaga vården av de å statens anstalter för sinnessjuka intagna, dels för all framtid omhändervård sjukvården utan annan kostnad för statsverket än i avtalet angivits. För den sjukvård, som staden enligt åtagandet skall ombesörja, erhåller staden årligt kostnadsbidrag av statsverket, för så vitt sjukvården är anordnad på visst i avtalet angivet sätt. Statsbidrag utgår dels för driftkostnad, dels för s. k. platskostnad samt för högst ett år i sänder. Avtalet kan sålunda ej påverka statsbudgeten tidigare än från och med budgetåret 1928—1929. Medel härför hava på departementschefens hemställen beräknats i 1928 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 53) under det ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, om vars uppförande i riksstaten för nästa budgetår förslag framställt i nämnda proposition.

De vid stadsfullmäktiges berörda köpeanbud knutna villkoren och förutsättningarna äro följande.

1) *Köpeskillingen* skall utgöra 300,000 kronor och erläggas med hälften den 1 juli 1928 och återstoden senast den 1 januari 1929.

2) *Beträffande sättet för områdets användning* stadgas inga andra restriktioner än att staden skall vara skyldig att under övergångstiden enligt förberörda avtal med staden om sinnessjukvårdens övertagande (8 år från den 1 januari 1928) använda den nuvarande kvinnoavdelningen av asylen för vård av sinnessjuka till det antal, för vilket avdelningen av medicinalstyrelsen godkännes. För denna vård tillförsäkras staden i köpehandlingen rätt att utfå ersättning enligt de grunder, som stadgats beträffande vård å staden tillhöriga anstalter i avtalet om sinnessjukvården.

3) *Som tillträdesdag* bestämmes den 1 juli 1928. Därvid skall emellertid gälla

a) att staden skall äga att utan ersättning nyttja området med därå befintliga byggnader från den dag före den 1 april 1928, då byggnaderna kunna, efter verkställd utrymning, av medicinalstyrelsen ställas till förfogande, samt

b) att staden skall, jämväl för den tid före den 1 juli 1928, under vilken området sålunda i viss utsträckning av staden nyttjas för sinnessjukvård, därförfå ersättning enligt de grunder, som i avtalet angående sinnessjukvårdens övertagande stadgats beträffande vård å staden tillhöriga anstalter.

Från stadens sida har härjämte förutsatts, att den i asylens kvinnoavdelning befintliga *elektriska armaturen* samt, åtminstone i någon omfattning, därstädes varande *sjukvårdsutrustning* komme att ingå i överlåtelsen. Vidkommande förberörda bestämmelse angående stadens skyldighet att under övergångstiden enligt avtalet om sinnessjukvårdens övertagande använda den *nuvarande kvinnoavdelningen av asyl*en för vård av sinnessjuka till det antal, för vilket samma avdelning av medicinalstyrelsen kan godkännas, har staden förklarat sig utgå från att staden i enlighet härmed skulle äga rätt att i denna lokal *inrymma samma antal patienter, som för närvarande* vårdades därstädes, eller omkring 76 stycken.

I ärendet hava utlåtanden avgivits av *byggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och länsstyrelsen i Malmöhus län*, vilka samtliga tillstyrkt den ifrågasatta försäljningen.

För egen del har departementschefen anfört följande.

»Innan jag angiver min ståndpunkt rörande försäljningen av Malmö asyls område m. m., ber jag få erinra om att Kungl. Maj:t i anledning av medicinalstyrelsens i förberörda skrivelse den 31 maj 1927 gjorda framställning på min hemställan den 9 mars 1928 förordnat, att Malmö asyl skall nedläggas så snart ske kan samt att asylens skall vara i sin helhet utrymd senast den 1 juni 1928.

Samtidigt har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att vidtaga erforderliga åtgärder för överflyttning av de å asylens vårdade sjuka till andra statens anstalter för sinnessjuka samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de åtgärder rörande den vid asylens anställda extra personalen, som i anledning av anstaltens nedläggande må böra vidtagas.

Anledningen till att jag, trots den stora bristen å hospitalsplatser, ansåg mig böra tillstyrka ett beslut om asylens nedläggande var huvudsakligen den, att anstalten, såsom av min här lämnade redogörelse lär tydligt framgå, icke uppfyller de anspråk i lokalt hänseende, som man numera med rätta uppställer i fråga om en tidsenlig sinnessjukvård. Detta gäller då främst de lokaler, i vilka asylens mansavdelning är inrymd. I fråga om dessa lokaler ansåg jag det på grund av deras ur olika synpunkter ådagalagda olämpliga beskaffenhet knappast vara försvarligt att längre låta dem komma till användning för sjukvårdsändamål. Vad åter angår asylens kvinnoavdelning, har, såsom av det föregående framgår, medicinalstyrelsen, ehuru styrelsen ansett avdelningen vara behäftad med vissa bristfälligheter, dock funnit densamma ännu för någon tid framåt kunna användas för sinnessjukvård. I betraktande härav och då vid tidpunkten för ifrågavarande ärendes slutliga handläggning underhandlingarna med Malmö stad angående försäljning till staden av asylområdet m. m. fortskridit så långt, att stadens förenämnda köpebud — varigenom säker möjlighet öppnades, att lokalerna inom asylens nuvarande kvinnoavdelning ännu under avsevärd tid komme att användas för sinnessjukvård — förelåg, ansåg jag frågan om slopandet av det relativt ringa platsantal, som asylens mansavdelning representerade, icke böra utgöra hinder för ett beslut om asylens nedläggande såsom statlig anstalt. Ett ytterligare starkt skäl för att nedläggande av

asylens verksamhet borde ske inom den närmaste tiden har för mig varit vad medicinalstyrelsen anfört rörande angelägenheten av att upphörandet med den statliga verksamheten vid asylen skedde inom sådan tid, att möjlighet funnes att till Hälsingborgs hospital överflytta dels patienter, innan full beläggning där inträtt, och dels befattningshavare, innan samma hospitals personalbehov genom nyantagning eller transporter från andra håll helt tillgodosetts.

Vad härefter angår frågan rörande området användning efter asylens nedläggande, framgår av det anförda, att samtliga myndigheter, som därutinnan hörts, tillstyrkt en försäljning av detsamma i dess helhet jämte tillhörande byggnader. Medicinalstyrelsen har sålunda — och detta för övrigt redan i sin skrivelse den 31 maj 1927 — av närmare angivna skäl, vilka jag finner riktiga, ansett sig icke böra fullfölja ett inom styrelsen preliminärt diskuterat förslag, innefattande försäljning av endast viss del av asylområdet med därå uppförda byggnader med bibehållande av kvinnoavdelningen såsom annex under Lunds hospital och asyl. Samtliga nyssnämnda myndigheter hava även förordat, att försäljningen ifråga borde ske till Malmö stad i enlighet med dess föreliggande anbud.

Även jag finner, att det ur statens synpunkt är lämpligast, att en försäljning av området med tillhörande byggnader äger rum, samt att ett avyttrande till staden Malmö därvid måste betecknas såsom i främsta rummet önskvärt. För intagande av denna min ståndpunkt hava de skäl, som enligt vad nyss antytts tidigare föranlett mitt tillstyrkande av asylens nedläggande, varit synnerligen vägande. I fråga om en försäljning till Malmö stad torde det härvid vara tillfyllest att peka på den nyss antydda, i stadens anbud ingående utfästelsen att under en så pass lång tidsperiod, att under densamma ett avsevärt antal nya statliga hospitalsplatser torde hinna färdigställas, sinnessjukvård fortfarande skall bedrivas inom de lokaler, som ännu kunna anses användbara. Men även med bortseende från oförmåda sjukvårdssynpunkt torde starka skäl tala för att området i fråga, därest försäljning av detsamma över huvud bör ske, övergår i stadens och icke i enskild ägo. Jag åberopar i sådant hänseende vad länsstyrelsen i Malmöhus län anfört rörande olämpligheten av att asylområdet med dess centrala läge exploateras till byggnadstomter; för detta skulle stor sannolikhet föreligga vid ett förvärv av enskild person, medan staden av närmare angivna skäl syntes äga goda möjligheter att tillgodogöra sig området för allmänt ändamål.

Jag övergår härefter till en granskning av *innehållet i det från stadens sida föreliggande köpeanbudet*.

Vad angår den av staden för asylområdet jämte byggnader erbjudna köpeskillingen av 300,000 kronor, finner jag i likhet med de hörda myndigheterna densamma vara skälig och alltså kunna godtagas. Visserligen utgör det nuvarande taxeringsvärdet å området jämte byggnader 400,000 kronor. Vid fastställande härav torde man emellertid hava utgått från ett pris per kvadratmeter, som eljest betingats i trakten men som knappast kan anses tillämp-

ligt å detta stora område med dess delvis synnerligen gamla och bristfälliga byggnader. Härtill kommer, att såsom förut omförmälts, staden förbundet sig att under en relativt lång tid framåt använda en del av den nuvarande asylens lokaler för allmänt ändamål, nämligen sinnessjukvård. Vidare lär av skäl länsstyrelsen i Malmöhus län framhållit realiserandet av önskemålet om asylområdets exploaterande överhuvud för allmänt ändamål förutsätta, att priset på området m. m. icke sättes alltför högt, eftersom dess utnyttjande på dylikt sätt måste ställas på lång sikt.

Vad angår övriga vid köpeanbudet knutna direkta villkor, hava desamma icke föranlett någon erinran från vederbörande myndigheters sida, och icke heller jag har någon invändning att framställa mot desamma.

Vidkommande förut omförmälda, av staden i samband med anbudets avgivande angivna förutsättningar, vilka närmast torde hava karaktären av önskemål, har medicinalstyrelsen tillstyrkt att, såsom staden ifrågasatt, i överlåtelsen inbegripes den i kvinnoavdelningen befintliga elektriska armaturen samt, i någon omfattning, därstädes varande sjukvårdsutrustning. Styrelsen har dock i sistnämnda hänseende på anfört skäl förordad den begränsningen, att styrelsen skulle lämnas rätt att undantaga de inventarier, som lämpligen borde fortfarande komma den statliga sinnessjukvården till godo. Med hänsyn särskilt till vad medicinalstyrelsen i ämnet anfört, anser jag visserligen, att staden bör få övertaga nyssberörda armatur och sjukvårdsutrustning — den senare dock endast i av medicinalstyrelsen förordad utsträckning och huvudsakligen för av styrelsen angivet ändamål — men enligt mitt förmenande bör överlåtelsen endast få ske mot särskild ersättning efter närmare överenskommelse med medicinalstyrelsen. Nämnda föremål böra alltså — i den mån de icke äro att hänföra till fast egendom — enligt min mening icke utan vidare ingå i fastighetsköpet.

I anslutning till villkoret om skyldighet för staden att under viss tid och med iakttagande av angiven grund för statsbidrag använda den nuvarande kvinnoavdelningen för vård av sinnessjuka till det antal, för vilket avdelningen av medicinalstyrelsen godkännes, har staden gjort det uttalandet, att staden utginge från att detta godkännande skulle omfatta samma antal platser, som för närvarande i denna avdelning inrymmes, eller 76. Medicinalstyrelsen har av närmare angivna skäl förklarat sig för närvarande icke kunnat slutgiltigt fastställa antalet platser i dylikt hänseende, men ansett, att antalet icke torde komma att understiga 70. Då bestämmandet av berörda antal sjukvårdsplatser, i händelse köpeavtal ingås på basis av de av staden föreslagna villkoren, blir en fråga, som skall bedömas ur medicinska synpunkter, och avgörande härutinnan fördenskull också ansetts skola tillkomma medicinalstyrelsen, saknar jag anledning att närmare ingå på detta ämne.

Med hänsyn till vad här anförts finner jag mig böra förorda, att stadens föreliggande köpeanbud för statens del godtages under de av mig här angivna villkoren.

Såsom framgår av det föregående, skall enligt stadens anbud köpeskillingen, 300,000 kronor, erläggas i två terminer under budgetperioden 1928—

1929. I enlighet med vad statskontoret tillstyrkt synas de sålunda inflytande medlen böra tillföras riksstatens inkomstitel »Diverse inkomster». Därest denna uppfattning kommer att godkännas av riksdagen, lärer riksdagen icke komma att underlåta att vid fastställandet av beloppet för nämnda inkomstitel i riksstaten för nästa budgetår taga vederbörlig hänsyn härtill.

I samband härmed tillåter jag mig framhålla, att jag vid behandling senare i dag av fråga om avlåtande av proposition rörande anordnande av en psykiatrisk klinik vid universitetet i Lund ämnar tillstyrka äskande av medel för sådant ändamål för budgetåret 1928—1929 till belopp av 300,000 kronor. De i det föregående omförmälda olika förslagen rörande sättet för dessa medels beredande ämnar jag i berörda sammanhang taga under närmare övervägande.

Bland villkoren i Malmö stads köpeanbud ingår även rätt — avsedd att i blivande köpehandling uttryckligen angivas — för staden att enligt de grunder, som stadgats beträffande statsbidrag för vård enligt förberörda avtal mellan kronan och staden angående stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård, erhålla ersättning för den vård av sinnessjuka, vars bedrivande staden enligt köpeanbudet förbundit sig att under den i nyssnämnda avtal angivna övergångstiden av åtta år, vilken började den 1 januari 1928, bedriva i den nuvarande kvinnoavdelningens lokaler. Detta innebär en utvidgning av avtalet dels därutinnan, att ersättning skulle utgå även för tid, då anstalten ännu icke tillhör staden, dels på det sätt att ersättning skulle utgå även om vården näppeligen kan anses likvärdig med den å statens hospital i allmänhet lämnade. Ersättningen för vård enligt själva avtalet har, på sätt i det föregående angivits, i årets statsverksproposition föreslagits skola bestridas från ett till uppförande i budgeten från och med perioden 1928—1929 ifrågasatt ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö. Från detta anslag synes mig även nu ifrågavarande ersättning till staden böra utgå. Det nyssberörda anslaget, vilket i riksstatsförslaget för budgetåret 1928—1929 i enlighet med vissa approximativa beräkningar upptagits till 1,300,000 kronor, lärer härtill kunna lämna tillgång. Särskilt medgivande om ersättningens bestridande från nämnda anslag torde emellertid böra inhämtas av riksdagen.»

Utskottets
yttrande.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att ifrågavarande tomt jämte därå uppförda byggnader försäljes till Malmö stad. Utskottet, som icke haft något att erinra mot de föreslagna, med försäljningen förbundna villkoren, vill emellertid framhålla, att, då numera på grund av riksdagens uttalande om nya lokaler för länsstyrelsen i Malmöhus län förutsättningen för det i samband med upplåtelse till kronan av tomt i kvarteret nr 10 Karin i stadsdelen Rör sjö staden i Malmö uppställda villkoret om uppförande å tomten av en monumental byggnad för statligt ändamål måste anses icke längre föreligga, från kronans sida bör fordras, att nämnda villkor upphäves. Likaså finner utskottet, att med hänsyn till beskaffenheten av de lokaler, som genom Malmö stads försorg

skola upplåtas för sinnessjukvård, det bör tagas under omprövning, huruvida icke platsanskaffningsbidraget bör bestämmas efter för statsverket förmånligare grunder än i propositionen ifrågasatts.

Under hänvisning till vad sålunda anförts och då utskottet i övrigt icke funnit skäl till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att den Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga tomten nr IX i kvarteret nr 16 Rundelen i Malmö må, jämte därå uppförda byggnader, på i huvudsak av utskottet förordade villkor försäljas till nämnda stad; samt

b) vid bifall härtill medgiva, att den av chefen för socialdepartementet förordade ersättningen till staden för vård under viss tidsperiod av sinnessjuka inom lokaler, tillhörande Malmö asyls nuvarande kvinnoavdelning, måtte utgå från det ordinarie förslagsanslag till bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, som av riksdagen uppförts i riksstaten från och med budgetåret 1928—1929.

Stockholm den 24 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Olof Olsson, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, C. A. Carlsson i Gävle, E. A. Hallin, J. B. Johansson i Fredrikslund, K. E. Andersson i Eliantorp, D. A. Petrén, O. A. Ernfors och K. A. W. Björck;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, A. Wiklund, C. R. Jansson i Falun, L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blädinge, O. Olsson i Kullenbergstorp, S. Persson i Fritorp, K. S. V. Ward, O. E. F. Järte, O. Isacsson och A. Danielsson.

Reservationer:

av herr Nilsson i Malmö, vilken ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»I likhet med — — — — till Malmö stad.

På grund härav och då utskottet icke funnit skäl till erinran mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva — — — — —
— — — på i huvudsak av departementschefen i statsrådspro-

tokollet över socialärenden 20 mars 1928 förordade villkor försäljas till nämnda stad;

b) vid bifall härtill — — — — —
— — — — budgetåret 1928—1929.»;

av herr *Rydén*, som ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»I likhet med — — — — — villkor upphäves.
Under hänvisning till vad sålunda anförts, får utskottet hemställa.»
